

20707
DISSERTATIO INAUGURALIS
MEDICA

DE P T E R Y G I O,

QUAM

VT GRADUM DOCTORIS MEDICI-
NAE ET CHIRURGIAE

IN UNIVERSITATE LITERARUM CAESAREA
DORPATENSI

RITE ADIPISCATUR

CONSENTIENTE AMPLISSIMO MEDICORUM
ORDINE

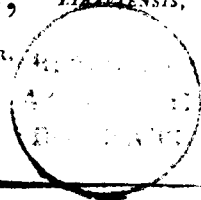
DIE II. DECEMB. MDCCCXV.

PUBLICE DEFENDET

AUCTOR

L A S E R I T Z I G, LIBANIENSIS,

MEDICINAE MAGISTER.

DORPATI-LIVONUM,

LITERIS MICHAELIS GERHARDI GRENZII,

TYPOGRAPHI ACADEMICI.

Praefatio.

De scientia tam amplissima, ut medicina, quam Cl. Viri in diem magis excolere omnem dant operam, cum Terentio dici potest: „nihil est dictum, quod non dictum sit prius, attamen nihil non est dicendum.“ Magni autem momenti opus ab eo, qui hoc ipso tempore scholas academicas relinquit, expectari non potest. Si ergo ad adipiscendum gradum doctoris a candidato ipso disertatio scribitur, raro aliquid perfecti prodit. Candidatus, necessitate disertationem scribendi, coactus,

argumentum aliquid arripit, et quidem ea ex parte medicinae, in quam plurimum ad huc tempus et operam impendit, praecipue que si quid ex practica parte medicinae proponit, minus experientia edoctus, magis tantum opiniones celeberrimorum virorum adducere potest. Nos de Pterygio scripsimus quia saepius morbos oculorum observandi nobis fuerit occasio.

§. I.

Pterygium (a graeco πτερυγον, ala) membranulam esse ab interno oculi angulo (vel ex caruncula lacrynali vel ex membranula femilunari) per totum oculi bulbum se obtendentem, visum atque ipsius oculi motum impedientem, fere omnes veteres autores censuerunt ¹⁾ et recentiores etiam hanc sententiam assumsere ²⁾; etsi observationes iam olim sint notae, Pterygium a margine superiori corneae, quam ab

1) Boerhave de morbis oculorum. Götting, MDCCCL. pa. 68.

Plenk Lehre von den Augenkrankheiten, übersetzt von Waslerberg. Wien 1778, pag. 180.

Heisters Chirurgie. Nürnberg 1743. pag. 566.

2) Rowley's Abhandlungen über die vorzüglichsten Augenkrankheiten, aus dem Englischen übersetzt, 1792, pag. 190.

inferiori, ab interno oculi angulo, quam ab externo oriri posse. ¹⁾)

§. II.

Hae observationes ab iisdem autoribus factae, qui huius opinionis sunt, sententiae ipforum refutationem continent.

Cl. Richter multis cum argumentis hanc sententiam refutauit ²⁾).

§. III.

Sed recens, et celeberrimus auctor, Scarpa, qui de morbis oculorum, et praecipue hoc de morbo scripsit, obseruauit; Pterygium magis a superiori margine corneae, quam ab inferiori, ab externo oculi angulo, quam ab interno oriri posse, sicque huic, iam veteratae sententiae favere videtur.

Sequentibus verbis affirmat: Les chirurgiens appellent pterygion cette membranule contre nature d'un rouge cendré, de figure triangulaire, qui partent le plus souvent de l'angle interne de l'oeil, proche la caroncle lacrymale, s'étend peu a peu sur la cornée, avec un dérangement notable de la vue ³⁾).

1) Heister I. c.
Plenk I. c.

2) Observationum chirurgicarum fascicl. III. pag. 1.
Noui comentarii Societatis Regiae Scientiarum Gotting. Tom. VIII. pag. 50.

3) Traite pratique de maladies des Yeux a Paris 1802. Tom. 1. pag. 361.

De quo, le nuage de la cornée, alium morbum, ex eius opinione, separauit, eumque sequenti modo descripsit: Il me plaît d'appeler ainsi la maladie dont il s'agit pour la distinguer avec précision de l'albugo et du leucoma (pag. 299.) et (pag. 300.)

Les vaisseaux veineux de la conjonctive, assez relachée dans cet état de l'ophthalmie, cedent chaque jour davantage au sang dont le cours est ralenti dans leur interieur. Morbus est ergo coniunctivae et ab albugine et leucomate sufficiente ex causa distinctus. Albugo et leucoma enim in cornea ipsa sedem habent.

§. IV.

Non intelligi autem potest quam ob rem auctor le nuage (nuvoletta) de la cornée, a Pterygio separaverit, idque tanquam alium morbum descripserit.

Primum enim ambo, vt iam animaduertimus, locum habent in coniunctiva, quae corneam obducit. Porro ea diuisio hanc ob rem, scilicet quia Pterygium ex interno oculi angulo oritur, nullam habet causam. Haec enim sententia iam diu est refutata ¹⁾)

Tertio causa primaria, quare auctor Pterygium a le nuage de la cornée separauit, sc. quia

1) Richter I. c.

Pterygium formam habeat triangularem ¹⁾ cuius basis sclerotica nititur, apex vero in corneam, usque ad pupillam expanditur, pari modo, fundamento carere videtur.

§. V.

Primum enim nulla est causa, quapropter Pterygium figuram triangularem habeat, cum in primis saepius formam semilunarem imitetur.

Deinde, haec figura triangularis si ad efficiendam formam Pterygii necessaria esset, ab aliis etiam medicis ut necessaria iam propofita fuisset. Sed apud alios, qui de morbis oculorum scripserunt, nulla huius affirmationis exempla inuenimus.

Acrell ²⁾ (e. g.) expressis verbis refert: coniunctivam in telam carnosam mutatam fuisse, quae corneam transparentem obduxit, et ab omnibus partibus magnis cum vasis se conjunxit. Pag. 46 quidem observationis mentionem facit, ubi Pterygium ad ambos oculi angulos in figuram triangularem expanditur; hanc figuram triangularem essentialem autem esse haud proponit. Figura hoc loco, ut in aliis fortuito adfuisse videtur.

Denique, non intelligi potest, qualis sit indicatio ex figura hausta. Immo auctor ipse (pag. 362) affirmat: Entre l'ophtalmie chronique varieueuse

1) l. c. pag. 367 aliisque in locis.

2) Chirurgische Geschichte, im Königl. Lazarete zu Stockholm angemerkt. Pag. 44.

avec relâchement et epaisissement de la conjonctive, le nuage de la cornée et le pterygion, il n'y a à proprement parler, d'autre différence, que dans le degré plus ou moins avancé de la maladie.

Bo minus concedendum est, Pterygium a le nuage de la cornée separandum esse.

§. VI.

Nos sequenti modo morbum definimus: Pterygium est inflammatio eius partis coniunctivae, quae corneam obducit, nec ab aliis inflammationibus coniunctivae differt, nisi relatione loci.

Vasa sanguinea coniunctivae, quae scleroticam obducit, in corneae coniunctivam continuantur. Statu sanitatis humores tenues, pellucidos continent, si autem dilatantur, et, loco fluidi transparentis, sanguinem recipiunt: oritur morbus quem Pterygium vocamus.

§. VII.

Primum oritur Pterygium iisdem ex causis, quae in genere ophthalmiae ansam praebent.

Secundum. Non intelligi potest, cur dilatatio vasorum eius partis coniunctivae, quae scleroticam obducit, inflammatio, eademque dilatatio, si in corneam continuatur, alius sit morbus.

Tertium. Pterygium eandem requirit medelam, quam ophthalmia in genere, eandemque habet exitum.

Inflammatiō exigua, et coniunctiua adhuc trans-
parens est, atque nullis vasis, vel tamen paucis in-
tertextis conspicitur, sicque Pterygium, (Ptery-
gium tenue s. ungula) vocatur. Inflammatiō vehe-
mens contra, coniunctiua multis vasis intertextis,
Pannus vocatur.

§. VIII.

Causae Pterygium efficientes sunt: primum, ge-
nerales et quidem: refrigeratio maximeque ventus
frigidus, affectio lucis, praecipue noctu luminis
candelarum.

Hae causae praecipue inflammationes produ-
cunt, nec semper incipientes observantur.

Aeger nempe de oculi dolore quaerens et lu-
cem minus tolerare potest, auctamque praeparationem
lacrymarum observabis. Nec tamen causam
invenire potes, nisi oculum diligenter scruteris.
Sed si palpebram superiorem attollis, aegrumque,
oculum in inferiorem partem vertere iubes, rete
choroideum in superiori parte scleroticae obser-
uabis.

§. IX.

Si quid temporis praeterlapsum est, in superiori
corneae annulus cinerei coloris, observatur, qui
gerontoxon aemulatur. Hoc in annulo paulatim
vasa, sanguine repleta, adspiciuntur, quae sensim
sensimque in corneam propagantur.

§. X.

Secundum: locales causae, scilicet:

Irritatio ciliorum, si nempe ita reflexa sunt, ut bul-
bum irritare possint. Aliena corpora in oculum
iniecta, quae oculum mechanice irritant, e. c. are-
na, aristae, pulvis, et nostris in regionibus, praeci-
pue fumus, quocum tuguriola incolarum semper
sunt repleta.

Medicamenta noxia:

A balsamo ophthalmico St. Yves, a Piderit mu-
tato in pforophthalmia adhibito tempore 24 hora-
rum Pterygium oriri vidi, quod supra descripto
modo, a margine superiori corneae originem cepit,
et usque ad pupillam extendebatur.

§. XI.

Exitus idem est, ophthalmiae:

Primum morbus soluitur, i. e. inflammatiō tolli-
tur, oculusque in statum sanitatis restituitur, quod
medicamentis solum chemicis fieri potest. Si vero
negligitur, transit vel: Secundum in indurationem i.
e. Pterygium fit crassius, durius, ligamentosum imo
cartilaginofum, quod multi pannum vocant. Et si
hoc in statu, morbus adhuc curari potest, tamen
prognosis minus bona habetur; non enim nisi me-
dicamento mechanico, operatione sanatur; vel abit

Tertio in suppurationem, qua status oculi fit
periculosior: denique in Pterygium malignum i. e.

oculus vehementer dolorificus et deformis redditur, imo in cancrum degenerare potest. Id si euenit prognosis est pessima. Multis quidem cum medicamentis periculum facere possumus, attamen in fine ad oculi exstirpationem, fuscipiendam vt vnicum refugium, coacti sumus.

XII.

Duplici modo curari potest.

Primum: medicamentis chemicis.

Nullius autem est utilitatis, medicamenta, olim adhibita, nunc iam veterata, afferre, et solum de iis loquimur, quae etiam nunc applicantur; et quidem ordinem ab Arnemano ¹⁾ descriptum sequimur.

Primo Olea, vt: Axungia viperina, osium medulla, oleum ouorum, oleum nucum juglandum, bilis plurimis ex animalibus, liquor hepaticus mustelae fluuiatilis, oleum camphoratum. Omnia interim haec medicamenta non magna digna sunt commendatione. Minime enim cum lacrymis mixtionem ineunt, non resorbentur, neque praestant, quid expectatur, plicis enim coniunctivae inhaerent, sicque plus nocent, quam adiuuant. Immo etiam hoc habent incommodum, quod facile rancida fiant, quod etiam de balsamis ophthalmicis valet; interim

1) Arneman, von den Krankheiten der Augen. Göttingen 1801.

olim praecipue ranciditas a medicamentis oleosis postulabatur, ut eo magis corrodant.

Secundo: Sales, vt Zincum sulphuricum, hydrargyrum muriaticum corrosiuum, borax, ammonium muriaticum, tartarus sibiatus, alumen vsum, aerugo, puluis ophthalmicus Baldingeri, saccharum, liquor ammonii pyro-oleosi, ammonium carbonicum pyro-oleosum.

His medicamentis notandum est, formam pulueris non esse optimam. Et si quidem enim a lacrymis soluitur, tamen prius, quam fieri potest, mechanice oculum irritat, quod in parte valde irritabilo, vt oculi, omnino damnum afferre potest.

Tertio: Narcotica, vt:

Opium (tinctura opii simplex et crocata) digitalis purpurea (tinctura et extractum), aqua laurocerasi, extractum cicutae, chelidonii, belladonnae, aloes. Aquae ophthalmicae aliis formis sunt anteposendae, mixtionem nempe cum lacrymis ineunt, viresque suas in omnes partes aequaliter exferunt.

§. XIII.

Secundum, medicamenta mechanica. Multa medicamenta mechanica a veteribus adhibita sunt vt: esca seipiae, limatura flanni, interim inutilia cum sint, praeterimus; et solum de operatione, medicamento mechanico, multis in casibus, vt vnico refugio loquimur, at quidem de methodis vfitatoribus.

Triplex autem est methodus operandi.

§. XIV.

Prima, forcipe subtili (pincette) coniunctiua, quo laxius ad corneam adhaeret, in plicam attollitur scalpelloque abscinditur. Cornea, loco, tegumento priuato, haud magnopere vitiosa si inuenitur operando continuatur, totaque coniunctiua paulatim et accurate separatur: cauendo tamen, ne cornea laedatur. Quod propositum potissimum obtinetur, si forcipe coniunctiua a cornea caute abducitur. Partes si quae coniunctiuae inueniuntur, quae arctius ad corneam adhaerent, melius est, eas non separare, non enim sine laesione corneae separari possunt, et praeterlapso tempore, hae reliquiae detruduntur. Plerumque haemorrhagia, exigua, tantum intervenit ¹⁾.

§. XV.

Secunda methodus Acrelli est. Forcipe subtili coniunctiua loco, quo laxius ad corneam adhaeret, in plicam attollitur, scalpelloque inciditur. Cornea bonae indolis adhuc si inuenitur, coniunctiua, forcipe praehensa et eleuata, circulari sectione forfice potissimum, quae totam corneam circumdat, disse-

¹⁾ Scarpa l. c. Pag. 375.

Richters Anfangsgründe der Wundarzneikunde, 3ter Thl. §. 143. iisdem fere verbis. Bernsteins praktisches Handbuch, 4ter Thl. pag. 331, et

Beers Lehre von den Augenkrankheiten, 1. Th. §. 523.

catur, ita vt pars illa coniunctiuae, quae corneam tegit, separetur a coniunctiua scleroticae.

Praeterlapsis aliquot diebus coniunctiua contrahitur facileque abscindi potest ¹⁾.

§. XVI.

Tertia methodus secundum Bell ²⁾. Methodus haec potissimum adhiberi potest, si Pterygium non totam corneam tegit, et in eo consistit, singula vt vasa, quae a coniunctiua scleroticae in Pterygium expanduntur, dissecantur, vt nutritio plane cesset, nec tamen coniunctiua corneae a coniunctiua scleroticae seiungatur. Vas autem plane dissecandum est, sin minus, multies vnicum vas dissecari debet. Methodus haec, vbi adhiberi potest, maiori cum vtilitate adhibetur antea nominatis, quia cornea tegumento non priuatur. Cl. Bell cultellum hoc in vsum suadet. Tribus in casibus, vbi Pterygium a margine superiori corneae oriens totam pupillam et fere totam corneam obtexit visuque fere toto priuauit, cultellum et forficulam summa cum vtilitate adhibui.

¹⁾ Richter l. c. §. 144.

Arneman l. c. Pag. 66.

Beer l. c. §. 524.

²⁾ Bell's Lehrbegriff der Wundarzneikunst, aus dem Englischen, 3ter Theil, pag. 206 et 207.

Thefes.

1.

Signa pronostica non sunt concedenda.

2.

Morbos non admittimus.

3.

In omnibus affectionibus morbosus unica est indicatio.

4.

Inflammatiō est vasorum capillarium dilatatio.

5.

Et in asthenicis inflammationibus venae sectionem admittimus.

6.

Absque laesione hymenis conceptio fieri potest.

7.

Hermaphroditos existere negamus.

8.

Fatuos et macilentos invenimus.

9.

Cutim esse organon respirationis non concedimus.

10.

Causam febris in respiratione quaerendam esse negamus.

11.

Omnino et partus ferotinus sive retardatus existit.

12.

Nondum certissime nutritio foetus explicari potest.
